

Psalmodia unui vrăjitor

CĂLINA TRIFAN

Kavafis face parte din vocile dragi și miraculoase, care „Uneori, în vise ne vorbesc; uneori, în gând spiritul nostru le percepe”, voci care ne conduc și ne influențează absolut discret, pe cât de discret poate fi irezistibilul ce determină însingurarea individului, a satrapiei, a speței. El este insul singuratic pentru care poezia nu a fost țintă, ci stare ce l-a traversat. Secretele vieții sale lesne le-am putea extrage chiar din poeme, dacă „decelarea amănuntului biografic n-ar merge împotriva scopului însuși al poeziei” (M.Yourcenar).

De la naștere e potențat de parcimonie: s-a născut și a murit în aceeași zi de 29 aprilie a anilor 1863–1933, „la marginea locurilor, a oamenilor, a epocilor”, în Alexandria, creuzet de neamuri. Kavafis, funcționarul și agentul de bur-să, va prefera o existență modestă ca de eremit, dar cu alte obiective, o viață ce militează pentru libertatea lăuntrică, pentru spontan, voluptate și individualitate, liberă în planul timpului. S-a sustras nu doar ambițiilor materiale, ci și oricăror școli literare, asumându-și pe deplin condiția de consumator de frumuseți ilicite, „Tremurând deasupra fiecărui cuvânt”, căci de la debut (1886) va publica sporadic în reviste din Alexandria, Constantinopol și Atena doar 6-8 poezii pe an. Însă tot ce descoperim pe parcursul acestei căi-vieți, consumate la biroul serviciului de irigații, la bibliotecă și în localuri rău famate, e poezie. Fiecare cuvânt e racordat la undele nevăzute ale unei muzici lăuntrice doar de el auzite și are o acoperire senzorială și cerebrală remarcabilă. „Opera mea se adresează intelectului.” Rostul poeziei sale îl vede în experiența ipotetică: „eu scriu poeme care pot să se potrivească, *to fit* – unui caz (poate și la două-trei). Dacă poemele mele nu au o aplicare generală, au măcar una parțială. Acesta nu e puțin lucru. Adevărul lor e garantat”. Obsedat de esența individualității, prin transgresarea timpurilor pare să se convingă și să ne convingă și pe noi că viața oamenilor în toate timpurile e supusă acelorași legi ale su-

ferinței și bucuriei,
ale durerii și plăcerii.

Aproape în toate poemele sale domnește o nostalgie permanentă după trecut, ca după o lume a echilibrului și armoniei. Citorul poate reconstrui singur amintirile discret evocate prin aceleași mijloace, lectorul unei poezii atât de umane și simple, ce comunică emoția lip-sindu-se de orice artificii, ușor se poate confunda, contopi cu poetul: „Se jură ades să înceapă o altă viață./Dar când vine noaptea, cu sfaturile ei,/cu căderile și promisiunile ei;/când vine noaptea, cu forța ei,/spre aceeași bucurie fatală a trupului,/care vrea și care cere, se întoarce, pierdut” (*Jurămînți*). Erosul e muzica de fundal a poeziei, dar și destinul: „E un bătrân. Istovit și încovoiat,/pustiit de excese și de ani,/cu pași înceți trece strada./Totuși, când se întoarce acasă, spre a-și ascunde/căderea și bătrânețea, se întreabă/care i-e încă partea la tinerețe.//Acum, adolescenții îi declamă versurile./Prin ochii lor vioi trec viziunile lui./Spiritul lor robust și înclinat spre plăceri,/carnea lor strunită și-armonioasă/vibrează de-a sa concepție a frumosului” (*Foarte rar*), și istoria: „Deși am spart statuile lor,/deși i-am izgonit din templele lor,/deloc nu-s morți zeii” (*Ioniana*). Cum avea să observe critica, „o ureche neexersată nu izbutește să deosebească versul lui Kavafis de proză, dar cu toată epurarea și sărăcia de mijloace se poate vorbi de o limbă specifică, originală, de o logodire a limbajului vorbit cu cel scris”, prin a cărui economie s-a urmărit să se câștige „în profunzime ceea ce (se) pierde în extindere”, ajungându-se astfel la o magie greu de explicat. Ca psalmodia unui vrăjitor. Cele mai multe poeme ale lui Kavafis amintesc de niște inscripții lapidare pe antice pietre, pe care descifrezi în afară de nume tâlcuri ale vieții înseși și ale artei, care nu trebuie pierdute, uitate.

Kavafis, singuraticul, e fără îndoială un poet singular, care a contribuit în mod decisiv la schimbarea la față a poeziei zilelor noastre.